

PRIVILEGIUM A SERGIO PAPA I AD HERONEM LINGONUM PRÆSULEM DATUM.

Sergius gratia Dei pontifex Romanus Heroni Lingonum præsuli salutem et apostolicam benedictionem

Quamprimum nobis attendendum, clarissime, ne hostis malignus gregem Christi perturbet aliqua occasione; Divionensium namque monachorum martyri Benigno sub regione Wislechranni abbatis devote famulantium reclamatio ad nos pervenit, clericos jam dicti castrum ad se eorumque cœmeterium transferre conari. Hoc, quia prædecessoris mei Joannis Benedicti utique successoris, contradicit decretis, auctoritate beati Petri et nostra prohibetur sub percussione anathematis. Nam sicut Gregorius olim præ-

A decessor vester, adhortatu præfati martyris, monasterii ipsius constructor, utrisque vivis sancivit utrumque sanctus jacet concorditer cœmeterium, ita nostræ auctoritatis litteræ censuerunt corroborandum. Quique etiam a torrente qui utrumque Burgum dividit auferre ab eo Burgo vel claustro aliquid, excepto abbate vel monachis, præsumperit, simili sententia se damnatum noverit. Bene valete. Data per manus Joannis, bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domini Sergii universalis papæ decimo, in sacratissima sede beati Petri apostoli, indictione undecima.

ANNO DOMINI DCCV

JOANNES VI,

ROMANUS PONTIFEX.

NOTITIA HISTORICA IN JOANNEM PAPAM VI,

(Liber Pontificalis, ex var. edd.)

* Joannes VI, natione Græcus, sedit annos tres, B menses duos, dies duodecim. † Fuit autem tempori-

VARIANTES LECTIONES.

† Fuit autem temporibus Tiberii Augusti deest in al.

VARIORUM NOTÆ.

* Joannes VI. Qui a Sergio ad Gregorium III gesta pontificum collegit, præterquam quod litterarum expertus erat, ut novit Ciampinus (*Exam. lib. Pont. sect. 3*), rationem temporum usque adeo neglexit, ut diu multumque Chronologos recentiores vexaverit. Præterea Codd., et Catalogor., qua silentium, qua discrepantia, alios in aliam sententiam pertraxerunt. Duo præsertim pontifices, Joannes VI et Sisinnius, juxta Chronologiam libri Pontificalis ordinati videntur extra diem Dominicam; et ita esse factum docuit Antonius Pagius, quem alibi hac in re deceptum vidimus, ac proinde non erit insolens nos ejus lapsus detegere. De utroque autem pontifice cum suo loco dicendum sit, hic de Joanne loquar, dicturus postmodo de Sisinnio in notis ad eum spectantibus. Audienda igitur est in primis doctrina Pagii de pontificis ordinationibus. Has fieri cœptas docet post devictum a Constantino Maxentium, pacemque Ecclesiæ redditam (*Ad an. 68, num. 20*) aut Dominicis, aut solenniorem diebus. Hinc est quod sæpe Baronium secus sententiam reprehendit, incipiens ab ipsa ordinatione Silvestri, nempe ab ipso anno pacis redditæ 314, quam retrahit ad supremum Januarii diem ex Kalendis Februarii, quibuscum Baronius eam illigaverat. Cujus doctrinæ partem primam, nempe pontifices ordinatos esse diebus Dominicis, eruditi alii ante Pagium tradiderunt, et post eum multi secuti sunt. Præ aliis Blanchinus, cujus ego vestigiis insisto, non modo pontifices Romanos, verum etiam episcopos alios

diebus Dominicis ordinatos esse contendit (*Sup. tom. II, pag. 25*). Idque monumentis comprobari affirmans, ex libro ipso Pontificali exemplum affert, nempe Interamnensis episcopi a Zacharia ordinati die Dominica. Quin etiam, quod Blanchini opinionem magis astruit, animadversione dignum est, quod liber idem Pontificalis Zachariæ itinerarium enarrans, sect. 209 et seqq., dies singulos numerando recenset; at veniens ad diem Dominicam, non secus atque per ordinationem episcopi dies agnosceretur, eam nequaquam nominat; deinde ad alias res transiens, proseguitur: *Eodem die Dominico*, etc. At ordinarentur necne cæteri omnes episcopi diebus Dominicis, nec hujus loci, nec mei instituti est indagare; ad pontificias igitur ordinationes revertor. Inter solemniores dies a Pagio memoratos, quibus fieri autumat consecrationes pontificum, haud dubie recensentur Nativitas Domini, Annuntiatio Dominicæ Incarnationis, et natiuitas præcursoris Christi; iis tamen diebus, quos præ aliis nomino, quia pontifices quarti hujus toni spectandos propono, Dominicas prælatas esse, aut præveniendi ordinationem, si præcedebant, aut prætereundo si sequebantur, palam faciunt Bonifacius V, Joannes IV et Stephanus III. Bonifacius siquidem V, qui absque jussione principis, ob causas memoratas pag. 26, an. 619, ordinabatur, die 24 Decembris, id est pridie Nativitatis dominicæ, sic volente recepto jam more, ordinatus est. Pari modo Joannes IV, anno 640, bidui ante eandem solemnitatem fuit consecratus, nempe

bus a Tiberii Augusti. Hujus temporibus b venit Theophylactus cubicularius patricius, et exarchus Italiae de parte Siciliae in urbem Romam. Cujus adventum a cognoscentes c militia totius Italiae tumultuose

A convenit apud hanc Romanam civitatem, volens praefatum exarchum tribulare. Pro cuius pontifex, ne affligeretur, persona sese a medium dedit. Portas civitatis clausit, d Sacerdotes apud fossatum, in quo in

VARIANTES LECTIONES.

¹ Cod. Luc., *cognoscent.*

² Cod. Luc., *Pro cuius persona.*

³ Cod. Luc., *in medium fossarum.*

VARIORUM NOTAE.

23 Decembris cum die Dominica concurrente. Quod si laudati duo pontifices palam faciunt ne solemnitatem quidem Nativitatis Dominicae ordinationibus celebrandis aptam censeri, ac proinde ordinatos sese esse ante eam solemnitate die ordinationi debito, Stephanus III ostendit solemniori aliqua die occurrente praeterendum fuisse, ut adveniens Dominica expectaretur. Etenim anno 752, Zacharia denato die 15 Martii, creatoque pontifice quodam Stephano, qui ante ordinationem occubuit die quarto ab electione, statim eligitur alter Stephanus, et quanquam adesset Annuentio dominicae incarnationis cum Sabbato concurrentis, quae ordinationem praevertisset (non enim eam amplius morabatur jussio principis), tamen ad sequentem diem 26 ordinatio dilata est, ut debita die perageretur. Ab aliis exemplis temperandum jam dixi, quorum nonnulla in quinto volumine nobis suppetent. Haec cum ita sint, id firmum ratumque haberi velim, quod Romani pontifices, post pacem Ecclesiae redditam, diebus dumtaxat dominicis ordinari consueverunt. Id siquidem docet Ordo Romanus apud Mabillon. XII, antiquissimus, eodem Mabillonio teste, ac proinde a Felice Contelorio abjudicatus Cencio, qui merus scriptor antiqui Ritualis putandus est. Verba autem Ordinis, num. 81, hujusmodi sunt: *Post haec autem in proxima die Dominica electus cum omnibus ordinibus sacri palatii et nobilibus Romanis vadit ad ecclesiam beati Petri, ubi ad altare majus, prout in Ordine continetur, ab episcopo Ostiensi specialiter et aliis episcopis de curia consecratur.* Quamobrem corrui sententia Pagii, qui Joannem VI esse ordinatum contendit die 28 Octobris, natali beatorum apostolorum Simonis Chananæ et Thadei sacra, quae anno 701 in feriam sextam incidebat; ordinatumque eundem esse proxime sequenti Dominica, 30 die praedicti mensis, ex interpontificio post ejus mortem luce clarius constat, ut infra ostendam. Interea vacationem sedis post Sergium expendo. Post Sergii mortem, unanimi consensu omnes Codd. et catalogi vacasse sedem affirmant dies L, seu mensem unum, dies xx, ut habet eorum pars, nullo alio prorsus discrimine occurrente. Itaque si ab emortuali die Sergii, 8 Septembris apud Anastasium definita, L dies numerentur, ad diem Octobris 29 veniunt erit; ac proinde vel Anastasius posuit diem sepulturae pro emortuali, ut putant Baronius, et Aringhius, qui legunt v Idus, seu die 9 Septembris; sive, quod mihi est probabilius nec cum Martyrologiis pugnat, nocte diem nonam praecedente Sergius occubuit, ita ut dubium remanserit xxiii an xxiv dies praeter annos et menses darentur illius sedi; nihil vero dubitatum fuerit de die nona Septembris depositioni assignanda; hoc enim pacto L illi dies recte implent interpontificium, et ad diem Dominicam 30 Octobris, qua haud dubie Joannes est consecratus, pervenitur, exclusis de more extremis. Sedit autem Joannes annos III, menses II, dies XII, sive XIII, ut habent catalogus Bergomas, et primus ac tertius Codd. Ambrosiani, caetera mirum in modum consentientibus universis; atque idcirco mortem ejus illigo cum die 11 Januarii anni 705, ad quem ducor per rectam sedis enumerationem, silentibus praeter morem Codicibus plerisque annum, omnibus diem. Farnesianus, Regius, Mazarinus, Thuanus alter, et tres Ambrosiani praeserunt indict. 3 Tiberio Augusto regnante, quae certo certius annum in-

dicant 705. Dies vero emortualis mihi est undecima, quemadmodum Pagio est nona ob bidui discrepantiam in collocanda ordinatione; uter nostrum diligentius ac rectius, in sequenti nota plantam flet. PAGIUS.

Joannes. Anno Domini 701, Octobris 28, post interregnum unius mensis et 20 dierum, Joannes hujus nominis sextus pontifex creatur. BIN. et LABB.

B *Joannes VI.* Graecus patria et genere fuit, Paterni, alias Patronii filius, imperatore Tiberio Absinaro Augusto, sedit in pontificatu annos tres, menses duos, dies duodecim, creatus IV Kal., consecratus III Kal. Novembris. Obiit Romae VII Idus Januar. anno 705. Vacat sedes mensem unum, dies decem et octo. Martyrio (ut quidam volunt) affectus; sed a quo martyrium passus sit, non constat, quemadmodum nec liquet sepultum fuisse ad catacumbas sancti Sebastiani, via Appia, quod quidam affirmant. CICCONIUS.

C *Fuit autem temporibus Tiberii.* Quem Justinianus ab exilio reversus, et per aquaeductum clam urbem ingressus post multa ludibria eidem illata vita simul et Imperio spoliavit; idque Justo Dei judicio accidisse videtur, ut qui in Romanum pontificem per Theophylactum cubicularium, et exarchum suum, ut describit Anastasius supra, surrexerat, a Justiniano, ob Sergii pontificis persecutionem, naribus obruncato, eademque de causa imperiali dignitate spoliato, eadem vitae et imperii spoliationem sustineret. Eodem Dei judicio factum esse apparet, ut Callinicus patriarcha Constantinopolitanus, qui numero episcoporum multum pollens supradicti conciliabuli canonibus orientalem Ecclesiam solavit, et in Romanam surrexit, ab eodem imperatore victus, oculisque orbatas, in exilium missus fuerit Romam; ut qui adeo superbe in Romanum pontificem caput extulerat, ab eodem vitae stipem humiliatus acciperet. Haec ex Theophanis et Cedreni annalibus. BIN. et LABB.

D *Venit Theophylactus cubicularius,* etc. Primordia sui pontificatus illustravit Joannes VI, duo benigne ac generose gerens, quae magnam et aestimationem et gloriam pepererunt. Quod scilicet primum gessit, id fuit, tueri Theophylactum exarchum, qui a Tiberio imperatore jussus Romam venerat, incertum qua de causa, cum historia sileat; verum, quod facile conjici potest, non venerat ut sanctae sedis aut Pontificis commodis inserviret. Etenim ubi Italiae exercitus id agnovissent, eo statim advolarunt, multumque intulissent laboris Exarcho, nisi pontifex intercedens tumultum composuisset. Quod vero alterum gessit, in sequenti sectione narrat Anastasius. SOMMIER.

E *Militia totius Italiae.* Theophylactus, Italiae exarchus, pontifici infensus, irruere in ejus personam tentavit; sed nequidquam, resistente militia Italica, cujus auxilium et constantia in fide ac pontificibus defendendis saepius amicum. Ea autem coalescebat ex Ravennatensibus, Pentapolitanis, et Venetis, qui ab eo tempore salubre consilium inierant pro Italia in libertatem a jugo Langobardorum, atque exarchorum tyrannide vindicanda. Hos enim in subsidium ab Aistulpho quandoque accersitos fuisse, prodit Agnellus. BENCINUS.

¹ *Sacerdotes apud fossatum, in quo in unum convenerant, in unum misit.* Joannes pontifex misit sa-

unum convenerant, misit, et monitis salutaribus in-
multuosam eorum seditionem sedavit. Dum vero
infames quædam personæ capitulare adversus quos-
dam Romanæ urbis habitatores fecissent, et præno-
minato ex archo, ut a propriis substantiis denuda-
rentur, tribuissent, hi juxta sui operis pœnam
multati sunt.

Deinde vero, dum Gisulphus dux gentis Lon-
gobardorum Beneventi, cum omni sua virtute, in
Campaniam veniret, incendia, et deprædationes
multas exercebat, captivosque non paucos cepisset,

¹ Al., hi juxta sibi operis pœnam.

² Cod. Luc., mercedem digna pœna.

³ Cod. Luc., Gisulphus.

VARIANTES LECTIONES.

⁴ Cod. Luc., fecisset; al., figerit.

⁵ Al., ordinationem unam presbyterorum ix, diac. ii.

VARIORUM NOTÆ.

cerdotes ad compescendum tumultum militum qui
erant apud fossatum, id est, in castris juxta urbem.
Fossata sunt castra militum, quia vallo seu fossa
munita erant. Anastas., infr., eod.: *Et usque in loco
qui horrea dicitur, fossatum fecisset.* Idem, in Ste-
phano III: *Ipsi vero Franci introcuntes clusas, cun-
ctam fossatum Longobardorum post peractam cædem
abstulerunt.* Idem, in Gregorio IV, de munitione
Ostis: *Et a foris non longe ab eisdem muris ipsam
civitatem altiori fossato præcinxit.* Inde munitiones in
limite dispositæ castra dicta, quia e castris initium
cœpere. Annal. Franc., ad ann. 801: *Alter Sarra-
cenus de Africa legatus amirali Abraham qui in confi-
nio Africa, in fossato præsidebat.* Etiam prætoris
cohortes juxta muros urbis castra posuere. Tacit.,
vi Annal., de Sejano præfecto prætorio: *Vim præ-
fecturæ medicam antea intendit, dispersas per urbem
cohortes una in castra conducendo.* Hinc prætoriani
milites, licet in urbe militent, pro absentibus reipub-
licæ causa habentur; l. *Limites, l. Qui mittuntur,*
ff. *Ex quibus caus. major.* ALTASERRA. — *Apud fossa-
tum.* Id est castra militum. BARON., ann. 702, n. 2.
BIN. et LABB.

Deinde vero dum Gisulphus. Gisulphum, Bene-
ventanorum ducem, ingressum valido cum exercitu
sines Campaniæ, Romanorum ditionem prædabun-
dum incurrasse, abegisseque ingentem hominum
prædam, quam multis donariis Joannes papa VI re-
demt, narrat etiam Paulus Diaconus (lib. vi, cap.
127): *Hac denique ætate, inquit, Gisulphus Bene-
ventanorum ducor. Soram Romanorum civitatem,
Arpinum atque Arcanum, pari modo, oppida, cepit.*
*Qui Gisulphus tempore Joannis papæ cum omni sua
virtute Campaniam venit, incendia et deprædationes
faciens, multos captivorum fecit, et usque in locum
qui Horrea dicitur, castrametatus est, nullusque ei re-
sistere potuit. Ad hunc pontifex, missis sacerdotibus
cum apostolicis donariis, universos captivos de eorum
manibus redemit, ipsumque ducem cum suo exercitu
ad propria repedare fecit.* Camillus Peregrinus, in
Historia Principum Langobardorum, recusa tomo II
Rerum Italicarum, sugillat (Pagina 324) Paulum
Diaconum, et Anastasium, quod hanc irruptionem
Gisulphi narrant sub Joanne VI, quam ipse sub
Joanne V vult accidisse. Verum tum Paulo, tum
Anastasio stat sua fides, ut dilucide probat cl. Jo-
seph Antonius Saxi, in notis ad Sigoniam, de
Regno Italiæ, in quibus (Ad annum 695, 704),
discussâ chronologiâ ducum Beneventanorum, vasta-
tionem a Gisulpho factam spectare ostendit ad tem-
pora Joannis VI, licet incertum esse fateatur an
eandem acciderit anno 702, ut scribit Baronius, an
704, ut enarrat Sigonius, cum documenta non sup-
petant, ut quæ potior sententiâ habenda sit decer-
natur. MARCUS.

Deinde vero dum Gisulphus. Anno septingente-

et usque in locum qui Horrea dicitur fossatum Æ-
ret, nullusque exstitisset, qui ei potuisset resistere,
denominatus pontifex, missis sacerdotibus cum
apostolicis donariis, universos captivos de eorum
manibus redemit, et illum cum suo hoste ad pro-
pria repedare fecit. Hic fecit in basilica beati Andre-
æ apostoli, quæ ponitur infra ecclesiam beati Petri
principis apostolorum, ambonem noviter. Hic super
altare ecclesiæ sancti Marci coopertorium fecit, et
in basilica beati Pauli apostoli inter columnas alta-
ris dextera lævaque vela alba. Hic fecit ordinari-

simo secundo Gisulphus Beneventanus dux Roma-
norum ditiones prædabundus incurrasse, multamque
inde prædam colligens, domum reversus est. Ante-
quam reverteretur, cum captivos plurimos cepisset,
Joannes pontifex charitatem apostolicam commen-
davit; missis enim ad eum in castris degentem sa-
cerdotibus cum apostolicis donariis, universos cap-
tivos de ejus manibus redemit, et illum cum suo
exercitu ad propria repedare fecit, ut tradunt Ana-
stasius in ejus Vita, et Paulus Diaconus, lib. vi de
Gentibus Longobard., cap. 27. PAGIUS.

Dum Gisulphus dux gentis Longobard., etc.
Dux Langobardorum Gisulphus per Campaniam
excurrens, eam nullo resistente penitus devastabat.
Quare pontifex, missis ad eum episcopis cum donis,
captivos omnes ex ejus manibus liberavit, coegitque
illum cum suis copiis ad sua reverti. SOMMIER.

Gisulphus. Eadem Paulus Diaconus, lib. vi, cap.
26, novæ Editionis. BIN et LABB.

Gisulphus. Ex Paulo, lib. vii, c. 27, hæc descri-
psit Anastasius. Scribit enim ille: *Hac denique
ætate, Gisulphus Beneventanorum ducor, Soram Ro-
manorum civitatem, Hispinos atque Arcum, pari
modo, oppida, cepit. Qui Gisulphus tempore Joannis
papæ cum omni sua virtute Campaniam venit, incen-
dia, et deprædationes faciens, multos captivorum cepit,
et usque in locum qui Horra dicitur, castrameta-
tus est, nullusque ei resistere potuit. Ad hunc pontifex,
missis sacerdotibus cum apostolicis donariis, uni-
versos captivos de eorum manibus redemit, ipsumque
ducem cum suo exercitu ad propria repedare fecit.*
BENICINUS.

Et illum cum suo hoste ad propria rep. dare fecit.
Hostis est exercitus, sic dictus, quia in hostem in-
struitur. Aimoïn. continuator., lib. v, cap. 22: *Sar-
raceni de Baira egredientes, et hostem Ludovici post
tergum sequentes.* Idem, cap. 28, ejusd. lib.: *Inde
hostem quam maximum potuit, cum Carlomanno di-
rexit.* Villelm. Tyrius, lib. ix, cap. 3: *Ut interim
cum suis hostibus in regno moram facere posset, alle-
gabat.* Ivo Carnot., epist. 28: *Et excommunicatos in
hostem mittere non debeo.* Paul. Varnefrid., de gest.
Longobard., lib. ii, cap. 32: *His diebus multi nobi-
lium Romanorum, ob cupiditatem interfecti sunt, reli-
qui vero per hostes divisi, ut tertiam partem suarum
frugum Langobardis persolverent, tributarii efficiuntur.*
ALTASERRA.

Vela alba. Inter Ecclesiarum ornamenta varii
coloris, et non exigui pretii, erant vela quæ ad alta-
ria præsertim contenda, ad martyrum tumbas,
majoris conciliandæ venerationis ergo, appendeban-
tur. Ipsa olim tribunalia iudicum, atque imperato-
rum velis oblecta legimus. De camera imperatoris
Orientis Cyrillus Scythopolitanus, apud Cotelerium,
Tom. III Monument., referens sanctum Sabain con-
venisse imperatorem, et ad eum introductum, ait

tionem presbyterorum seu diaconorum unam, id est etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum, et cessavit episcopatus mensem unum, dies xviii. et per diversa loca episcopos¹ quindecim,² qui

VARIANTES LECTIONES.

¹ Al., num. xii.² Al. om. qui etiam... apostolum.

VARIORUM NOTÆ.

pag. 299. Porro cum esset intra velum, cernit imperator angelicam quamdam formam præeuntem. Velorum in sacris usus erat apud gentes frequentissimus: quippe sacrificiorum tempore, et solemnibus festis ab altaribus et simulacris vela deducebantur. Hinc Apuleius narrat quemadmodum, Isidi vota persolurus, ingressus templum: *Et dum, velis candentibus redactis in diversum, Deæ venerabilem conspectum apprecamur.* Lib. xi Metamorph., p. 383. Præter sacratus initiatione Isiacæ, obiturus frequenti populo sacerdotalia munera, stetit intra velum, ut ait pag. 38: *Sic adinstar solis exornato, et in vicem simulacri constituto, repente velis reductis, aspectum populi inerrabam. Et hinc festivissimum celebravi natalem, et suaves epulas, et fausta convivia.* Fuerunt et apud Hebræos pretiosissima vela, quibus Tabernaculum cooperiebatur, et januæ sancta sanctorum, quæ gazophylacio ad trabem argenteam appensa custodiebantur. Agit de iis Josephus, lib. xiv Antiquit., c. 13: *Tradidit vero ei haec trabem custos pecuniarum Eleazarus nomine sacerdos, non malevolo animo, cum iustus et bonus erat, sed dum commissa fuisset ei custodia velorum templi, quæ mira pulchritudine et constructione pretiosissima resplendebant in hac urbe pendentia.* Eadem vela in basilicis atque ædibus Christianorum passim fuerunt adhibita, cum ornamentis et figuris quæ varias aut sanctorum imagines aut historias repræsentarent, quod frequentissime in hisce gestis pontificalibus annotatum videmus. Altare, quod plerumque columnas quatuor et ciborium habebat, velis inter ipsas columnas appensis ornatum fuisse, iisque albis, et pretiosæ texturæ accessione decoratis, sæpius hic et aliis in locis refert Anastasius. Ipsa ornamenta sepulcrorum, in quibus martyres, aliive sancti quiescerent, vela erant usitatissima, ad locum venerationis gratia obumbrandum. De sancti Martini loculo scribit Gregorius Turonensis, lib. iv, c. 1: *Accessi haud tenerarius ad locum sepulcri, projectusque solo orationem fudi, atque secretius a pendentibus velis, uno*

sub vestimentis injecto filo, crucis ob hoc signaculum depinxi. Et cap. 2: *Accessi iterum quærere sanitatem ad tumulum, tactusque a dependentibus velis, protinus stetit venæ pulsus.* Idcirco vela quæ a fidelibus appendenda ad altare mittebantur, solemniter festoque excepta sunt, ut docet sanctus Gregorius M., lib. ix, epist. 38, pag. 342, ubi de velis oblati et susceptione eorundem agit: *Ea autem (vela) ex purissimo sincerissimoque corde beato Petro apostolorum principi transmisisti, præsentem omni clero suscepta, atque illic suspensa sunt. Filius enim meus vir venerandus domnus Symmachus, qui egrotum me ex podagræ dolore.... scripta vestra mihi dare distulisti, et post multum temporis quam vela suscepta sunt dedit. Postmodum vero in scriptis excellentiæ vestræ invenimus ut cum litania ad beati Petri ecclesiam portari debuissent.* De usu autem velorum subiungit mox Gregorius: *In cuius etiam pietate confido quia cuius corpus cooperuistis in terra, ejus vos intercessio ab omnibus peccatis protegat in cælo.* Et multo pridem de horum varietate, opere, et pretio, dixerat Tertullianus in lib. de Habitu mulierum: *Sed et parietes Tyrii et Hincynthis, vel illis regis velis, quæ vos operose resoluti transfiguratis, pro pictura abutuntur.* De velis albis Christiano iv sæculo ad Martyrum sepulcra adhibitis, ita loquitur Paulinus, in Natali 3:

Aurea nunc niveis decorantur limina velis.

Et in Natali 6:

Cedo, alii pretiosa ferunt donaria, no quæ
Officii sumptu superent, quæ vulgura legendis
Vela ferant foribus, seu puro splendida lino,
Seu coloratis textum fucata figuris.

Sed ea potissimum vela a sæculo quarto et deinceps obtinuerunt, quæ sacras historias repræsentabant. Qua de re plura qui cupit adeat cl. Mabillonium, de Re Diplomatica, lib. vi, pag. 462. BENEDICTUS.

CAUSA WILFRIDIANA.

Ex Mansi Concil. Collec. t. XII.)

ANTONII PAGI OBSERVATIONES.

Sedente Romæ Joanne VI papa, sancti Wilfridi causa ventilari iterum ab episcopis coepta. Exsulaverat ille a sede sua Eboracensi jam ab anno 682, et dudum Sergius papa eum restituendum decreverat; sed Aldfridus Northumbriæ rex, et Brihualdus Cantuariæ archiepiscopus hæcenas moras nectendo, pontificis jussa suspendierant: nunc vero pietatis speciem prætexentes, episcoporum concilium cogunt: eo Wilfridum vocant, conanturque eum, quem vi expulerant, vel blandimentis ad libitum suum inflectere, vel si non consentiret, opprimere. Rem gestam narrat Eddius in ejus Vita, cap. 44: *Alfredo rege cum sancto Berthualdo archiepiscopo et totius pene Britannicæ episcopis congregata synodo in campo, qui dicitur Onestrefelda (hodie Nestrefeld, qui locus quinque miliaribus distat a Ripa versus boream); deinde legati ad præsentiam sancti Wilfridi episcopi missis, roganti-*

bus humiliter, ut eorum obtutibus dignaretur præsentari, promittentes per nuntios suos statuta canonica de fraude antiqua rationem se reddituros, si ad illorum conventum non negaret pervenire, etc. Postquam vero in locum ubi synodalis disputatio deberet esse, conveniret; deinde non ita contigit, sicut ei promissum fuerat: sed nullæ et magnæ altercationum quæstiones ab eis exortæ emergerunt, maxime ab illis pontificibus Ecclesiarum (quibus spoliatus fuerat Wilfridus): cum voluntate tamen Alfridi regis et consensu quorundam abbatum id fecisse (Episcopos istos) non dubium habetur, qui pacem Ecclesiarum, avaritia instigante, nullatenus habere concupiverunt, et multa falsa objicientes, quæ nulla rationis veritatis comprobare potuerunt; insuper secundum statuta et jussiones Theodori archiepiscopi censendum pontificem nostrum confirmaverunt, etc.

Wilfridus deinde multis et duris sermonibus eorum